

LEGAL REGULATIONS CONCERNING THE PHENOMENON OF LABOR MIGRATION

Nicolai ROMANDAȘ

PhD, University Professor, Moldova State University,

Chisinau, Republic of Moldova

e-mail: romandas@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0002-4082-4325>

Andrei FURCULIȚĂ

PhD student, Moldova State University,

Chisinau, Republic of Moldova

e-mail: codrul.srl@mail.ru

<https://orcid.org/0009-0004-9601-6863>

This article addresses an important issue affecting the society of the Republic of Moldova — labor migration. The complexity of this topic is evident not only at the national level but increasingly at the international level as well. In this context, the article explores the negative factors that hinder an individual's ability to earn a living through work (such as a weak economy, economic crises, lack of job opportunities, poverty, corruption, age-related issues, etc.). A comprehensive analysis of the causes of labor migration is provided, emphasizing the economic nature of the phenomenon and its wide-ranging effects. The study also considers the role of the state in combating labor migration within the country. This scientific research is conducted through both theoretical and practical lenses. The notions of emigration and immigration are examined, taking into account the views of both local and foreign scholars. The article concludes with a series of findings and recommendations.

Keywords: legal act, legal relationship, economic conditions, labor migration, human capital, business environment, international migration.

REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIEI FORȚEI DE MUNCĂ

Articolul științific este dedicat unei probleme importante pentru societatea R. Moldova ce vizează migrația forței de muncă. Problematika unui asemenea subiect se observă nu doar la nivel național, ci mai frecvent la nivel internațional. În acest context, s-au cercetat factorii negativi, care îngreuiază posibilitățile omului de a-și câștiga existența prin muncă (economie slab dezvoltată; crize economice; lipsa locurilor de muncă; sărăcia; corupția; probleme ce țin de vârstă etc.) S-a realizat o analiză amplă a factorilor ce invocă migrației în scop de muncă, apreciind că acest fenomen are caracter economic al căror efecte influențează. S-a făcut referire și la contribuția statului privitor la combaterea fenomenului migrației în țară. Studiul științific a fost realizat prin prisma aspectului teoretico-practic. În acest context, inclusiv, au fost analizate noțiunile: emigrația și imigrația, cu referire la opinia unor autori autohtoni și din alte state etc. Ca urmare, au fost deduse unele concluzii și recomandări.

Cuvinte-cheie: act juridic, raport juridic, condiții economice, migrația forței de muncă, capital uman, mediu de afaceri, migrație internațională.

RÉGLEMENTATIONS JURIDIQUES CONCERNANT LE PHÉNOMÈNE DE LA MIGRATION DE TRAVAIL

L'article est consacré à une question importante pour la société de la République de Moldova, qui concerne la migration de travail. La question d'un tel sujet est observée non seulement au niveau national, mais plus fréquemment au niveau international. Dans ce contexte, les facteurs négatifs qui entravent les possibilités des personnes de gagner leur vie par le travail ont été étudiés (économie sous-développée; crises économiques; manque d'emplois; pauvreté; corruption; problèmes liés à l'âge, etc.) Une analyse approfondie des facteurs qui incitent à la migration à des fins de travail a été réalisée, en considérant que ce phénomène a un caractère économique dont les effets influencent. Il a également été fait référence à la contribution de l'État à la lutte contre le phénomène migratoire dans le pays. L'étude scientifique a été menée dans une perspective théorique et pratique. Dans ce contexte, les concepts d'émigration et d'immigration ont été analysés, en référence aux opinions d'auteurs locaux et autres, etc. En conséquence, certaines conclusions et recommandations ont été tirées.

Mots-clés: acte juridique, rapport juridique, conditions économiques, migration de travail, capital humain, environnement des affaires, migration internationale.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРУДОВОЙ МИГРАЦИИ

Данная научная статья посвящена важной для молдавского общества проблеме трудовой миграции. Проблематика темы обсуждается не только на национальном, но все чаще и на международном уровне. В этом контексте, были изучены негативные факторы, препятствующие возможности людей зарабатывать себе на жизнь трудом (неразвитость экономики; экономические кризисы; отсутствие рабочих мест; бедность; коррупция; возрастные проблемы и т.д.). Был проведен обширный анализ факторов, обуславливающих трудовую миграцию, с учетом того, что данное явление имеет экономический характер и его последствия оказывают влияние. Также был отмечен вклад государства в борьбу с феноменом миграции в стране. Научное исследование проводилось с теоретико-практической точки зрения. В этой связи, были проанализированы понятия эмиграции и иммиграции со ссылкой на мнения местных и иностранных авторов и т.д. В заключение были представлены некоторые выводы и рекомендации.

Ключевые слова: правовой акт, трудовое правоотношение, экономические условия, трудовая миграция, человеческий капитал, бизнес-среда, международная миграция.

Introducere

Garantarea dreptului la muncă asigurat cetățenilor prin prisma reglementărilor constituționale (art. 43), constituie o reflecție deosebită al unui asemenea drept care se regăsește în legislația muncii, Codul muncii al R. Moldova [1].

Prin analiza legii menționate, putem susține că acest act juridic este menit să conformeze și să stabilizeze o varietate de probleme din sfera muncii, punând un accent pe laturile juridice de care e necesar să se conducă părțile raportului juridic de muncă la încheierea contractului individual de muncă.

Așadar, investigația dată are scopul să trateze una dintre cele mai frecvent discutate și

acute chestiuni ale pieței forței de muncă autohtone, care cuprinde mai multe aspecte, cum ar fi: motivele nașterii raportului juridic de muncă cu cetățenii străini, migrația națională, migrația internațională, contractarea forței de muncă străine, plasarea în câmpul muncii autohton a lucrătorilor străini, documentarea muncii străine etc.

Analizând principalii factori care determină nașterea raportului juridic de muncă prin prezența unui lucrător, cetățean străin, pe teritoriul R. Moldova, evidențiem că primul factor care determină, în viziunea noastră, nașterea raportului juridic de muncă cu element de extraneitate îl constituie necesitatea omului de a-și câștiga existența prin posibilitatea de a

avea un loc de muncă care să-i asigure o sumă de bani suficientă traiului său.

Importanța unui asemenea factor pentru omenire a devenit o problemă obișnuită ca percepție, dar totuși complicată în sensul realizării acesteia conform scopurilor și necesităților omului ce intenționează să muncească. Complexitatea și latura problematică a unui asemenea subiect, pe care noi îl observăm nu doar la nivel național, ci mai frecvent la nivel internațional, se explică prin prezența următorilor factori negativi, care îngreuiază posibilitățile omului de a-și câștiga existența prin muncă: economie slab dezvoltată a statului; crize economice îndelungate; lipsa locurilor de muncă decente; locuri de muncă cu risc pronunțat pentru sănătatea omului; sărăcia; corupția; probleme ce țin de vârstă, cultură socială scăzută; alcoolism, narcomanie, boli cronice ale populației; lipsa ajutoarelor de stat etc. Factorii enumerați nu constituie lista exhaustivă a factorilor negativi, de exemplu, cea mai gravă problemă o prezintă tendința populației tinere de a pleca din țară în scop de studiu sau pentru căutarea unei vieți mai bune.

Ca urmare a celor menționate susținem, că ideea-cheie a problemelor nominalizate se reduce la imposibilitatea oamenilor de a acumula și a se plasa în câmpul muncii la o funcție/profesie ce i-ar oferi o siguranță economică pentru viitor.

Idei și discuții

Așadar, căutarea unui loc de muncă ce oferă condiții economice favorabile a devenit o idee, îndeosebi pentru tineri, deoarece aceștia nu mai doresc să îndure sărăcie și să activeze pentru un salariu mizer. Importanța mărimii salariului nu poate fi contestată, deoarece lucrătorului fiindu-i asigurat un nivel corespunzător de remunerare, acesta va fi satisfăcut din mai multe puncte de vedere printre, care se enumeră: afirmarea personală și profesională; crearea condițiilor de trai decent; posibilitatea de a învăța ceva nou; continuarea studiilor sale

etc. În cazul în care remunerarea muncii este neadecvată, condițiile de muncă învechite ori nesigure pentru protecția sănătății lucrătorului, salariații vor prefera să caute un alt loc de muncă și dacă acesta nu va fi găsit pe teritoriul statului lor, ei sunt îndreptățiți să caute, din proprie inițiativă, o ofertă de muncă adecvată viziunilor lor în străinătate.

Cazurile de nemulțumire a oamenilor de condițiile economice, pe care aceștia doresc să le posede în țara lor în urma prestării muncii în folosul unui angajator devin tot mai frecvente și aceștia i-au decizia de a pleca la muncă în străinătate. Din păcate, o asemenea abordare în R. Moldova a devenit deja una tradițională. Această concluzie o putem deduce și din raportul privind migrația cetățenilor R. Moldova în scop de muncă pentru anul 2019 realizat de către CIPPDP "La Strada", potrivit căruia: „... dacă până nu demult tendința de a emigra în scop de muncă era specifică zonelor rurale, astăzi interesul pentru un job peste hotarele țării în rândurile locuitorilor din Chișinău este în creștere constantă” [2, p.3]. Totodată, elaboratorii raportului citat susțin că: 54% dintre apelanții liniei fierbinți a Centrului provin din orașe, iar dintre aceștia – 26% sunt din Chișinău. Faptul că mai bine de jumătate din această categorie de apelanți nu sunt mulțumiți de posibilitățile de angajare oferite de cea mai dezvoltată zonă economică a acestei țări reconfirmă starea generală agravantă a tendințelor demografice la nivel național.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova, migrația internă, anul 2022, s-a caracterizat prin următorul număr de plecări: total - 21 454, dintre care, din localități urbane - 9455 persoane, și din localități rurale - 11 999 persoane.

În această ordine de idei constatăm, cu regret, că piața forței de muncă a R. Moldova nu constituie o piață atractivă pentru cetățeni noștri, deoarece ofertele de muncă propuse de

către angajatorii autohtoni de cele mai multe ori nu oferă și o salarizare adecvată, care ar fi în stare să acopere necesitățile traiului decent pe care doresc să îl aibă membrii societății, îndeosebi categoria tinerilor specialiști care, după noi, este una dintre cele mai vulnerabile în prezent.

Deci, după cum am menționat, oamenii ce se află în căutarea unui loc de muncă, fiind nemulțumiți de remunerația acesteia, deseori iau decizia de a migra. Ca instrument juridic migrația a cunoscut o consacrare deosebit de amplă atât în doctrina economică, cât și în cea juridică. Dar, cu regret, migrarea nu în toate cazurile le poate oferi rezultatele scontate de la locul de muncă căutat și dorit în străinătate.

Înainte de prezentării altui factor ce determină nașterea raporturilor juridice de muncă cu element de extranietate, e necesar să analizăm aspectele doctrinar-practice ale fenomenului de migrație.

Menționăm, că una dintre primele încercări de interpretare științifică a noțiunii “migrație” o atribuim autorului englez Ravenstein E. care a constatat că aceasta reprezintă schimbarea permanentă sau temporară a locului de reședință al unui individ, “proces continuu” condiționat de interacțiunea dintre patru factori principali: care acționează la locul inițial (țara) de reședință al migrantului; care se manifestă la etapa deplasării migrantului; care acționează în locul (țara) intrării migrantului; factori de natură personală, printre care, în primul rând, sunt menționate preferințele de ordin personal, totalitatea caracteristicilor demografice etc [3, p.167-227].

Fiind un fenomen frecvent al secolului al XXI-lea, susținem că întru definirea și explicarea acoperitoare a procesului migrării forței de muncă este important să apelăm la alte opinii doctrinare privind sensul noțiunii în discuție, întrucât viziunea autorului Ravenstein E., deși la prima vedere poate fi apreciată drept una dificilă și vagă, totuși ideile autorului nu sunt

lipsite de valoare, fiind urmate de o serie de explicații mult mai amănunțite.

Într-o altă accepțiune care aparține politologului autohton Moșneaga V., s-a afirmat că, vorbind despre migrațiune, trebuie să ne referim la cele două componente ale acesteia: emigrația și imigrația”[4, p.7]. Astfel, a emigra reprezintă acțiunea de a pleca din patrie și a se stabili (definitiv sau temporar) în altă țară (din fr. *émigrer*, lat. *emigrare*). Pe când a imigra/imigrare reprezintă acțiunea de a veni dintr-o țară străină pentru a se stabili aici (din fr. *immigrer*, lat. *immigrare*).

Deci, ca urmare a opiniilor citate, concluzionăm că fenomenul migrației constituie un proces complex care are la bază voința subiectului, adică a persoanei fizice care intenționează să utilizeze un asemenea instrument juridic în favoarea sa: prestarea unei munci determinate sub egida unui angajator, cu îndeplinirea sau chiar nu a formalităților stabilite de lege (în acest sens ne referim la migrația ilegală). În sensul viziunilor citate, de asemenea este important să atragem atenția că, un rol important în procesul migrației forței de muncă îl constituie și locația, adică poziția geografică spre care tinde să ajungă subiectul ce intenționează a munci într-un anume stat străin.

Potrivit celor menționate, intervenim cu propria opinie de a susține ideea că, indiferent care este necesitatea ce condiționează fenomenul migrațional, fie emigrațional, fie imigrațional, aceste forme se soldează cu un singur rezultat: părăsirea și lipsirea țării de origine de resurse umane apte de muncă, calificate, dar și de un potențial de muncă constant.

Dacă ne referim la abordarea doctrinară românească privind aspectele migrației forței de muncă, putem conchide că investigațiile realizate de autorii români, în mare măsură, sunt elaborate în conformitate cu standardele legislative și practica țărilor ce alcătuiesc spațiul UE. O asemenea abordare, în viziunea noas-

tră, este firească, deoarece România constituie parte a spațiului UE.

Unul dintre autorii români, preocupați de subiectul migrației forței de muncă este Ștefănescu I.T., care a constatat că în România situația pieței muncii în diverse zone ale țării este determinată de probleme precum: șomajul, veniturile salariale sub nivelul celor din țările cu economie de piață dezvoltată. Ca urmare, în România, membru al Uniunii Europene, a apărut fenomenul migrării temporare a forței de muncă autohtone, inclusiv și în statele membre ale UE [5, p.743].

Din conținutul celor menționate desprindem că, autorul citat a acordat atenție factorilor determinanți ai migrației în scop de muncă, apreciind că aceștia invocă un caracter economic al căror efecte influențează. Susținem în totalitate ideea de încheiere a raporturilor juridice de muncă încheiate pe durată nedeterminată, cât și cele care sunt încheiate pe un anumit termen. Ne raliem opiniei autorului, pentru că nivelul, calitatea și volumul elementului economic în sfera relațiilor de muncă nu constituie nimic altceva decât piatra de temelie în stabilirea raportului juridic de muncă. Fiind identificate și apreciate argumentat componentele de bază ale acțiunilor de migrație a forței de muncă, menționăm că ele sunt doar unele dintre cele mai importante, deoarece vis-a-vis de ele mai apar și alte cauze ce creează obstacole și fac imposibilă plasarea în câmpul muncii a cetățenilor în țară.

Un alt factor care determină nașterea raportului juridic muncă, cu element de extraneitate, îl prezintă imposibilitatea asigurării de către angajatorii autohtoni a remunerației necesare și creării satisfăcătoare a condițiilor de trai pe care doresc să le aibă oamenii plasați în muncă. Acest factor constituie unul dintre cele mai importante care guvernează relațiile de muncă, pentru că oamenii calificați profesional în toate cazurile doresc și consideră, că merită o remunerație corespunzătoare muncii lor. Ca

urmare, dacă în țara lor de origine oamenii nu pot avea un salariu bun și decent vieții, aceștia întotdeauna vor manifesta dispreț față de ofertele de muncă ale angajatorilor naționali.

Întru confirmarea opiniilor înaintate și în sensul neasigurării nivelului corespunzător de trai al salariatului în cadrul evaluării raporturilor de muncă, fapt ce declanșează procedura de migrare a forței de muncă în străinătate, ne raliem și la lucrarea “*Migrația în calitate de factor al coeziunii și dezvoltării locale: ghid informativ în ajutorul APL*”, elaborată de autorii Osadci A. și Furdui A. În lucrarea menționată autorii menționează că problemele principale generate de migrațiune sunt de ordin: social, economic și financiar [6, p.6]. Analizând subiectul neasigurării nivelului corespunzător al economicului din domeniul relațiilor de muncă, autorii deduc că problemele de ordin economic determină, în mare parte, migrația/exodul uneia dintre cele mai active și, de regulă, cea mai calificată forță de muncă, fapt ce provoacă următoarele efecte negative: a) reducerea numărului populației apte de muncă în comunitățile de origine ale migranților; b) deficitul de specialiști calificați în diverse domenii, în special cadrele medicale, cadrele didactice, cadrele din domeniul salubrității (apă și canalizare), juriști, specialiști și funcționari în administrația publică, dar și din alte domenii care în prezent sunt foarte rău plătite; c) lipsa personalului calificat în administrația publică (centrală și locală), în special deficitul enorm de specialiști în domeniul elaborării de politici naționale; d) un aspect extrem de relevant și important este că exodul de oameni vizează nu doar forța de muncă propriu-zisă, dar există și un exod al persoanelor cu potențial antreprenorial. Astfel, un număr important de antreprenori mici, inclusiv profesioniști, precum medicii, juriștii, actorii, pictorii etc. migrează în alte țări. Dar și antreprenori mari cu capitalul lor deseori sunt nevoiți sau chiar uneori forțați să emigreze din cauza mediului de afa-

ceri necorespunzător și extrem de nociv.

Luând în considerare opiniile puse în discuție și elucidate de autorii Osadci A. și Furdui V., conchidem că problemele de ordin economic determină în marea lor parte acțiunile oamenilor ce visează la o viață mai bună. În opinia noastră, problemele pe care le implica factorul economic atât pentru cetățeni, cât și pentru stat constituie un compartiment care necesită a fi abordat bilateral, acțiune ce presupune implicarea atât a autorităților de stat, cât și a mediului de afaceri, deoarece o asemenea problemă cunoaște o varietate de interconexiuni, cum ar fi cele de ordin: social, economic, profesional, psihologic etc.

Vorbind despre factorii economici ce generează nașterea raportului juridic de muncă, precum și migrația oamenilor în alte țări, considerăm să punem în discuție lucrarea „*Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice*”, semnată de autorul autohton Vaculovschi D. care consideră, că ideile cu ajutorul cărora se încearcă explicarea multiplelor aspecte legate de fenomenul migrator se bazează pe teoria *push and pull* („împingere” și „atrageră”) inițiată de savantul englez Ravinstein E., și dezvoltată în anii 1960 de către E. Lee [7, p.22].

La fel, susținem că viziunile luate în discuție merită a fi citate și considerate, întrucât acestea permit o cunoaștere mai profundă a factorilor pe care le implică migrația forței de muncă, efectele căreia, subliniem, generează anume acel raport juridic de muncă care are element de extraneitate, urmare a participării unui cetățean pe teritoriul altui stat. Referitor la explicația aspectelor legate de fenomenul migrațional, autorul Vaculovschi D. afirmă că:

a) factorii de împingere (factorii de tip „push”) țin, în principal, de țara de origine și îi motivează pe oameni să migreze (părăsirea unui loc). Presupunem existența unor situații de care oamenii vor să scape: nivel de trai scăzut, sărăcie, lipsa unui loc de muncă, extinderea crizelor economice, dezastre naturale,

accidente tehnologice, crize politice, conflicte sociale, probleme etnice etc.;

b) factorii de atragere (factorii de tip „pull”) țin, în fond, de țara de destinație și desemnează situațiile care îi atrag pe oameni să se stabilească într-un loc nou. Reprezintă acele motive pentru migrare pe care persoanele migrante le consideră dezirabile: nivel de trai mai înalt, salarii mai ridicate, posibilitate de a găsi un loc de muncă mai bun, perspectiva unei cariere profesionale, integrarea socială neproblematică, comunități de diasporă dezvoltate, siguranță personală, libertate etc [7, p.23]. În acest sens deducem că migrația persoanelor, îndeosebi, a celor apte de muncă, nu constituie nimic altceva decât o încercare de a-și schimba viața spre bine, asigurându-și toate condițiile necesare unui trai decent.

Autorul Vaculovschi D., de asemenea, afirmă că alți factori de respingere și de atragere sunt motivați de speranța oamenilor de a găsi în țările de destinație un trai mai bun.

Alt factor care cauzează producerea acțiunilor de migrare a cetățenilor în scopuri de muncă și nașterea raporturilor juridice de muncă, cu element de extraneitate, îl prezintă amploarea fenomenului migrațional și modalitățile de reglementare juridică privind plasarea în câmpul muncii a cetățenilor străini.

Problematica migrării forței de muncă a constituit obiect de studiu și al cercetătorului autohton Luca Ala. Abordând reglementarea migrației forței de muncă la nivel național și internațional, autoarea în lucrarea sa de doctorat a remarcat că migrația internațională a forței de muncă este un proces de circulație a capitalului uman dintr-o țară în alta în scopul angajării în câmpul muncii în condiții mai avantajoase decât în țara de proveniență, generând venituri peste hotare utilizate ulterior în țara de origine [8, p.43]. Ne raliem viziunii autoarei pentru că, într-adevăr, nivelul câștigurilor salariale, îndeosebi ale cetățenilor

noștri, obținute în străinătate, diferă esențial de cele pe care aceștia le pot încasa în RM. Totodată, credem că anume în temeiul unui asemenea indicator cetățenii noștri pleacă în străinătate pentru a munci.

Despre amploarea fenomenului migrațional s-a pronunțat și academicianul autohton Duca Gh. care a notat că migrația este un fenomen global ce afectează anual milioane de persoane [9, p.9]. Mai mult decât atât, vorbim despre un fenomen de dimensiune mondială, cu implicații politice, socio-economice și culturale. Criza migraționistă fără precedent care a afectat țările europene în anul 2015, valurile de refugiați au readus pe agenda internațională nu doar chestiunea gestionării fluxurilor de emigranți, dar și examinarea atentă a problemei de integrare a acestora.

Reieșind din ideile discutate, observăm că fenomenul migrației forței de muncă la nivel internațional implică o mulțime de probleme în mare parte de ordin social-juridic necesare a fi rezolvate de către conducerea unui stat sau a unei comunități de state cum ar fi cazul UE.

O opinie critică asupra cauzelor ce declanșează fenomenul migraționist, la care ne raliem și noi, o prezintă viziunea autorilor autohtoni Filip N. și Branașco N., care au susținut că migrația internațională a forței de muncă apare ca o reacție la „nefuncționarea” pieței muncii din cauza neconcordanței intereselor participanților la piața națională a muncii [10, p.101-108]. Această idee înaintată dezvăluie una dintre problemele acute cu care se confruntă nu statul Republica Moldova, ci în mod vădit cetățenii acestui stat, deoarece statul, nefiind capabil să asigure propriilor cetățeni condiții economice de trai adecvate, iar cetățenii, fiind nevoiți să suporte consecințele acestora, sunt puși în fața necesității de a căuta un „adăpost economic” într-un alt stat. Cetățenii conștienți de abilitățile lor profesionale doresc să le utilizeze în procesul prestării muncii în folosul unui angajator din străinătate.

O analiză a efectelor fenomenului migrației forței de muncă moldovenești o regăsim în Strategia națională în domeniul migrației și azilului, aprobată prin HG RM nr.655 din 08.09.2011, care în pct.9 menționează: perioada de după proclamarea independenței Republicii Moldova se caracterizează prin intensificarea migrației externe atât definitive (plecarea cu traiul permanent peste hotare sau repatrierea propriilor cetățeni), cât și a celei temporare (migrația pentru o perioadă de timp determinată: în scop de muncă, la studii, pentru reintegrarea familiei, alte scopuri) [11]. În ambele cazuri, soldul migraționist este negativ, ceea ce prezumă că numărul persoanelor plecate definitiv sau temporar din țară depășește numărul persoanelor intrate cu asemenea scopuri în Republica Moldova.

Un act juridic, nou pentru R. Moldova, aplicabil de autorități în domeniul gestionării migrației forței de muncă, de această dată îl prezintă Programul privind gestionarea fluxului migraționist, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025, aprobat prin HG RM Nr.808 din 23.11.2022 [12]. Analizând conținutul acestui program, deducem că RM la capitolul migrației forței de muncă nu întrunește condițiile necesare. Problema migrației internaționale a cetățenilor moldavi, dar nu numai, a fost caracterizată de doctrinarul autohton Roșca A.: Europa a devenit un spațiu al nimănui, „...Satul lui Cre-mene” (Eminescu), adică loc fără stăpân, fără control, în care oricine se desfată cum dorește [13, p.15]. De sigur, analogia este întrucâtva forțată, însă conține și mult adevăr confirmat de practicile mai multor decenii. În continuare autorul adaugă că, având un cadru juridic atractiv, o politică relaxată, un model social individualist în mare măsură dezagregat, excesiv deschis etc., dar totodată și un nivel înalt de viață (ceea ce este și mai atractiv), Europa occidentală s-a expus prin toate aces-

tea proceselor migraționiste care au căpătat astăzi proporții uriașe.

Având la îndemână numeroasele argumente ale doctrinarului citat, nu ne rămâne decât să neraliem viziunilor acestuia, deoarece țările din spațiul european dovedesc în continuare ideea unei prosperități economice, sociale și juridice a oamenilor angajați în muncă. Explicația opiniei noastre are ca suport și faptul că confortul legislativ stabilit și garantat pe teritoriul pieței forței de muncă a UE este unul exemplar prin asigurarea de către stat a unui spectru deosebit de important din sfera muncii, cum ar fi: protecția socială a oamenilor muncii, asigurarea lucrătorilor cu condiții de muncă pertinente, salarii corespunzătoare muncii prestate, oportunități de dezvoltare profesională, posibilități de continuare a studiilor, asigurare medicală completă și alte probleme pe care cu greu în prezent le poate asigura statul Republica Moldova propriilor cetățeni.

Despre impactul migrației forței de muncă în spațiul european în doctrina dreptului internațional moldovenesc, autorul Berdelnii E. a susținut că problema influenței fluxurilor migraționiste crescânde este îndeosebi importantă pentru Europa, care se află în proces de extindere și ale cărei transformări economice, sociale și politice depind, în mod direct, de conștientizarea faptului că migrația va fi un element constitutiv al viitorului european, iar statele membre ale Uniunii Europene nu-și pot permite ignorarea unui potențial de migranți de calificare înaltă și talentați pentru propriile lor economii [14, p.50]. În continuare autorul aduce la masa discuțiilor afirmația Secretarului General al ONU Kofi Annan, care spunea că una dintre cele mai mari provocări pentru Uniunea Europeană extinsă în următorii ani și în următoarele decenii va fi modalitatea în care aceasta va reglementa migrația [15, p.50].

Reieșind din ideile înaintate, deducem, că migrația internațională constituie un mecanism deosebit de complicat ce implică o vari-

etate de factori determinând oamenii să plece din țările lor. Problema reglementării juridice privind plasarea în câmpul muncii a străinilor nu este o noutate pentru comunitatea juridică, îndeosebi pentru cea internațională. Fenomenul migrației forței de muncă, în opinia noastră, a determinat în mare parte factorul concurențialității, pe care îl urmărește orice stat care dorește să se dezvolte. De regulă o asemenea dorință în domeniul relațiilor de muncă pare a fi una ambiguă, deoarece ea se manifestă prin consimțământul părților contractului individual de muncă. Dar, pe lângă consimțământul părților de a încheia o relație de muncă, mai are loc și verificarea de către angajatori abilităților profesionale ale salariaților, inclusiv ale celor străini.

Munca prestată de către lucrători în străinătate, în opinia noastră (dacă întrunește cerințele angajatorului), constituie un factor cheie pentru întreaga afacere a acestuia. Prin urmare, dacă lucrătorul execută o muncă de calitate și dacă aceasta va fi apreciată de către angajator, credem că lucrătorul va fi cât mai interesat să influențeze veniturile sale prin depunerea unei munci eficiente și calitative. O asemenea atitudine a lucrătorilor străini față de posibilitatea de a munci și a câștiga bani în străinătate se explică prin faptul că specialiștii, calificați profesional, dispun și de o experiență în domeniu și în toate situațiile ei au o speranță pentru o viață mai bună din punctul de vedere al remunerației și al organizării traiului lor. Susținem că acest nivel de trai le mai poate oferi posibilitatea să se dezvolte în continuare în domeniile lor de interes și să dispună de o protecție juridică sigură a drepturilor în muncă.

Problemele protecției drepturilor în muncă ale lucrătorilor migranți în doctrina autohtonă au fost abordate de un colectiv de autori care au analizat situațiile din cadrul piețelor forței de muncă din țările postcomuniste [16, p.246]. Deși subiectele abordate de către autori s-au

desfășurat la începutul anilor 2000, acestea rămân la fel de acute și în prezent.

Referitor la domeniile de interes, menționăm că în țările cu economie slab dezvoltată, deseori, unele domenii precum cele ce țin de biologie, chimie, fizică, nanotehnologii etc., sunt lipsite de interes din partea statului, dar și din partea angajatorilor din sectorul privat. Prin urmare, salariații cu asemenea calificări profesionale, fiind defavorizați din cauză că acest domeniu nu este în vizorul statului, pieței forței de muncă și al mediului de afaceri, preferă să migreze în alte state ca să-și câștige existența. Așadar, această decizie constituie o cale unică prin realizarea căreia persoana își poate valorifica cunoștințele și abilitățile sale profesionale.

Fiind un compartiment ce implică o prezentare doctrinară a investigațiilor ce au conexiuni cu tema noastră de cercetare, în continuare vom apela la unele idei și lucrări ce au abordat reglementarea juridică a muncii străinilor și efectele fenomenului migraționist din diferite țări. Astfel, în ceea ce privește factorii ce determină nașterea raportului juridic de muncă cu element de extraneitate, găsim importante opiniile exprimate în doctrina de specialitate rusă pe care o prezintă doctrinarul Kulicov A. Un aspect nelipsit de importanță tratat de către autorul menționat îl prezintă motivele fenomenului migraționist. Deși anterior noi tangențial le-am enumerat, cauzele formulate de A. Kulikov le găsim mai desfășurate. Autorul afirmă că migrația în societate apare din diferite motive, în cele mai dese cazuri acestea au caracter economic: tendința oamenilor de a găsi locuri de muncă, de a achiziționa propria locuință, de a se asigura pe sine și pe propria familie, de a găsi posibilitatea să-și aplice cunoștințele, să-și ridice calificarea profesională etc.

Analizând migrația sub atare aspect, considerăm că aceasta este un fenomen benefic în stare să echilibreze volumul populației apte de

muncă, fenomen care în consecință este benefic și pentru societate. Dar migrația poate avea și urmări negative pentru țara de origine, de exemplu, „scurgerea inteligenței”, surplus de forță de muncă necalificată venită de peste hotare pentru țara gazdă, conflicte de interese între migranți și cetățenii statului și multe altele.

În acest context, ne raliem opiniilor exprimate și considerăm că autorul are dreptate, deoarece migrația forței de muncă într-adevăr comportă și efectul pierderii celor mai instruite cadre care, în viziunea noastră, constituie una dintre cele mai importante valori ale societății. Prin urmare, dacă țara pierde capitalul uman valoros, considerăm că aceasta pierde și una din posibilitățile forte de dezvoltare.

Cu referire la aspectul surplusului forței de muncă necalificate găzduite de către un anumit stat, subliniem că acest fapt provoacă un disconfort continuu pieței forței de muncă naționale a oricărui stat, care e obligat să primească acești indivizi. Argumentul acceptării disconfortului: angajatorii gazdă susțin că angajaților străini le plătesc salarii cu mult mai mici în comparație cu cele solicitate de către specialiștii pieței autohtone. Prin urmare, fiind realizată o asemenea acțiune, aceasta generează în mare parte doar efecte distructive îndeosebi asupra specialiștilor din statul lor, punându-i în situații de dezavantaj în sfera muncii.

Despre efectele fenomenului migrației forței de muncă s-a exprimat și autoarea română Carmen M.T., care a susținut că migrația are un rol important în transformările sociale contemporane [18, p.91]. Este atât un rezultat al schimbărilor globale, cât și un impuls pentru viitoare schimbări în statele de origine, dar și în cele primitoare. Autoarea Bernd Schulte susține, că pentru țara de origine migrația are în primul rând un impact direct la nivel economic, dar afectează și domeniul muncii și cel social, sistemul de protecție socială, cultura și politicile naționale, relațiile internaționale,

conducând inevitabil la o mai mare diversitate etnoculturală în toate statele.

Luând în considerare ideile cercetătoare vizate, împărtășim viziunile ei, pentru că influența și efectul fenomenului migraționist pătrunde practic în toate domeniile vieții ale unui anumit stat sau, și mai grav, asupra mai multor state care prezintă interes, de regulă economic, pentru persoanele ce intenționează să muncească în străinătate.

Fiind un fenomen complex dificil de realizat în realitățile actuale de către oameni, menționăm că principalul loc spre care tind să emigreze persoanele, în special cele tinere din RM, sunt țările Uniunii Europene. Interesul persoanelor de a pleca la: muncă, studii, de a se stabili cu traiul definitiv în unul din statele UE nu a fost trecut cu vederea de savanții juriști care au propus o abordare multidimensională a acestui subiect, prezentând studii, investigații și multiple comunicate științifico-practice de origine: românească, moldavă și chiar rusească, completând doctrina cu o varietate de idei prețioase.

Ca urmare, autoarea Țîrca D. M., în lucrarea sa „*Piața muncii și migrația forței de muncă în context European*”, înaintează o definiție concludentă a termenului pieței forței de muncă, potrivit căreia: aceasta este spațiul economic unde tranzacționează în mod liber și autonom utilizatorii de muncă, pe de o parte, în calitate de cumpărători, și posesorii resursei de muncă, pe de altă parte, în calitate de vânzători [19, p.5]. În continuare autoarea precizează că pe piața muncii se ajustează cererea cu oferta de muncă atât prin mecanismul prețului muncii, cât și prin mecanismul concurenței libere între agenții economici.

Analizând opiniile citate, subliniem că nu împărtășim viziunile autoarei Țîrca D. M., deoarece, conform Recomandării nr.69 cu privire la aplicarea convențiilor Organizației Internaționale a Muncii, ratificate de Parlamentul RM [20], unul dintre principiile fundamentale ale OIM declară că munca nu este o marfă [21].

În întregirea poziției noastre, formată din idei deseori contradictorii, bazate atât pe practica relațiilor de muncă, cât și pe doctrina de specialitate actuală, dar și pe experiența diferiților specialiști implicați în gestionarea sau cercetarea relațiilor de muncă, cum ar fi: economiști, contabili etc., vine și autorul român Gîlcă C. care într-un comunicat științific critică opinia unui economist [25], criticată și de noi anterior. Astfel, autorul, pentru a argumenta poziționarea muncii în circuitul economic al bunurilor și serviciilor, afirmă că și în cazul bunurilor sau al serviciilor munca este diferită în funcție de specificitatea sa; pe o piață neobstrucționată de măsuri guvernamentale nu există o cerere sau ofertă generală sau agregată pentru forța de muncă, ci o cerere și ofertă specifică pentru anumite tipuri de muncă.

Concluzii

Reieșind din multitudinea viziunilor discutate în cadrul prezentului articol, considerăm că am reușit să prezentăm principalii factori ce determină nașterea raporturilor juridice de muncă cu cetățenilor străini. Astfel, deducem, că nașterea raportului juridic de muncă cu cetățenii străini constituie urmarea unei serii de circumstanțe interconectate primordiale fiind cele volitive și economice, de care se conduc persoanele care sunt în căutarea unui loc de muncă corespunzător așteptărilor și necesităților lor.

Referințe bibliografice

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr.156-162 din 29.07.2003.
2. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”-Moldova. Raport privind migrația cetățenilor RM în scop de muncă anul 2019.
3. RAVENSTEIN, E., *The Laws of Migration. Journal of the royal Statistical Society*. 1885, Vol. 48, pp. 167-227.
4. MOȘNEAGA, V. *Migrație și dezvoltare: aspecte politico-juridice*: Manual. Org. Intern. pen-

tru Migrațiune, Misiunea în Moldova. Chișinău: Ed: Tipogr. „Foxtrot”, 2017. p.7. ISBN 978-9975-89-075-5.

5. ȘTEFĂNESCU, I., T. *Tratat de dreptul muncii*. București: Wolters Kluwer, 2007. p.743. ISBN (13) 978-973-88141-3-4.

6. OSADCI, A.; FURDUI, V. *Migrația în calitate de factor al coeziunii și dezvoltării locale: ghid informativ în ajutorul APL*.

7. VACULOVSCI, D. *Migrație și dezvoltare: aspecte socioeconomice*. Manual. OIMMM. Chișinău: Ed: „Tipografia Foxtrot”, 2017. p.22-23. ISBN 978-9975-89-074-8.

8. LUCA, A. *Reglementarea migrației forței de muncă la nivel internațional și național*. Teza de doctor în drept. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2016. p.43 .

9. DUCA, Gh. *Problemele migrației în vizorul comunității științifice internaționale*. Chișinău, 2020.

10. FILIP N.; BRANAȘCO, N. *Estimarea implicației migrației internaționale a forței de muncă în evoluția pieței muncii din Republica Moldova*. Chișinău, 2021.

11. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.152-155 din 16-09-2011.

12. Hotărârea Guvernului RM Nr.808 din 23.11.2022. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.10-12 din 19.01.2023.

13. ROȘCA, A. N. *Valori liberale, migrație, consecințe*. Chișinău, 2022.

14. BERDELNÎI, E. *Activitatea structurilor naționale și internaționale cu privire la informarea populației Republicii Moldova în domeniul migrațiunii*. Chișinău, 2023.

15. ANNAN, Koffe. *An immigration strategy would make Europe fairer, richer and stronger*. *European Voice*, 2004, January 24-February 4.

16. MOȘNEAGA, V. *Трудовая миграция и защита прав гастрабайтеров: практика пост коммунистических стран*. Кишинэу: Молд.ГУ, 2003. 246 p. ISBN 9975-70-335-6.

17. КУЛИКОВ, А. М. *Миграция: проблема или возможность развития для общества*. Москва, 2021.

18. TUDORACHE, C. M. *Efectele circulației forței de muncă în Uniunea. Economie teoretică și aplicată*, Nr. 6/2006.

19. ȚÎRCA, D. M. (Pociovălișteanu). *Piața muncii și migrația forței de muncă în context European*. Editura: ASE. București, 2013. p. 5.

20. Lista convențiilor Organizației Internaționale a Muncii ratificate de Republica Moldova.

21. GÎLCĂ, C. *Munca nu este o marfă!*. Disponibil: <http://www.costelgilca.ro/stiri/document/3095/munca-nu-este-o-marfa.html>. (accesat la 10.11.2024)